אלטלנה

חברים, לוחמים יקרים

לפני 72 שנה התחוללה אחת הפרשות המסעירות בתולדותיה של מדינת ישראל ,

פרשת אלטלנה מגלמת בתוכה את המסר המרכזי - הקריאה לא למלחמת אחים. דווקא באירוע המכונן הזה בלטה מנהיגותו של מנחם בגין מפקד האצ"ל . הקריאה הממלכתית ששמה את טובת העם ושלומו לפני הכל מלמדת על עוצמתה של מנהיגות בעת משבר כה עמוק. דמים רבים נחסכו בזכות החלטה אחת חשובה והיסטורית .

מדינת ישראל חבה חוב גדול ללוחמי האצ"ל שחרפו נפשם בעוז רוחם, יהודים אמיצים, עולים ותיקים וחדשים , ספרדים ואשכנזים , אחים לנשק , אנשי אותו עם, אשר חלמו על ישראל חזקה חמושים במקלע ורוח. והנה 72 שנים אנחנו מגשימים את חזונם, מקימים מדינה חזקה ומשגשגת.

כאות הוקרה והכרה בתרומתם בחרתי להנציח את את ארגון האצ"ל באמצעות קריאת רציף מרכזי בנמל חיפה החדש על שם אונית אלטלנה.

ובזאת אנו עושים תיקון עוול חשוב ומשמעותי לזכרם של חללי האלטלנה ומנציחים אותם כדי להוקיר את קורבנם וסיפורם יגיע לכל מקום בעולם דרך רציף מטענים חדש זה.

יהי זכרם ברוך.

בברכה, ח"כ (תא"ל מיל')

מירי רגב, שרת התחבורה והבטיחות בדרכים

נכבדי,

מתכבד להגיש לכם בזאת חוברת על פרשת "אלטלנה", אניית הנשק של האצ"ל, ובה תיאור השתלשלות האירועים הטרגיים בשחר עצמאותנו. ומעל הכול, קריאתו המהדהדת של מנחם בגין "לא למלחמת אחים!" לרבות, חשיבות הלקח לימים אלה.

ברצוני להודות לעוסקים במלאכת הפקת החוברת. בראש ובראשונה, למר יוסף קיסטר שכתב וערך את החוברת ועל כך יבוא על הברכה. ולאיציק שמחון, מזכיר הברית, יוזם הרעיון להפקת החוברת ומסייע בעריכתה.

בגין בספרו 'המרד' בפרק העוסק במלחמת אחים מציין שתי עובדות מדוע לא תיתכן מלחמת אחים

הראשונה , בניגוד לקבוצות מהפכניות אחרות בעולם, פרישת האצ"ל לא נועדה כדי לתפוס את השלטון אלא כדי לגרש מכאן שלטון זר כדי שאפשר יהיה להקים מדינה יהודית.

השניה, " אנחנו לא לימדנו את הנוער שלנו לשנוא בניגוד לצד השני שכן חינך את הדור הצעיר על לשנוא את הצד השני.

בברכה

שלמה גולדהור, יו"ר ברית חיילי האצ"ל

אלה חללי "אלטלנה"
שסמל צה"ל מעטר את מצבותיהם

"אלטלנה"

אניית הנשק של האצ"ל שירדה במצולות האיבה מבית: לעד נשאר נאמנים!

מנחם בגין:
"שום איש אצ"ל לא פתח באש, לא בכפר ויתקין ולא בחוף תל-אביב... בשני המקומות, ובאחרים, נפתחה אש קטלנית עלינו, על אנשי אצ"ל, בלא אזהרה מוקדמת".

מאת יוסף קיסטר

לפי קרב מזהירים רשמה לזכותה הנחתת "138" (1820 טון) ביום הארוך ביותר של 6 ביוני 1944. יום זה היה אחד הימים המכוננים ב"חזית המערב" של מלחמת העולם השנייה. יום שבישר לעולם כולו את תחילת קץ שלטון גרמניה הנאצית במערב אירופה, בדרומה, בצפונה ובמרכזה. יום הרה גורל של נחיתת כוחות בעלות הברית של צבאות ארה"ב, בריטניה, קנדה, צרפת החופשית ובני אומות אחרות על אדמת נורמנדיה שבצרפת הכבושה בידי הגרמנים מזה ארבע שנים. עם סיומה של המלחמה העולמית השנייה באירופה (8 במאי 1945), שירותה הצבאי של הנחתת הגיע לקצו לאחר שנתיים ימים מיום השקתה. בדצמבר 1945 הושבתה, מספרה הסידורי נמחק והיא נגררה אחר כבוד לנמל באיון שבניו-ג'רסי, ארה"ב, והושלכה לגרוטאות....

לא חלפו שנה ועוד שישה חודשים ולנחתת הצבאית הייתה עדנה. נכונו לה יעדים חדשים - חופי ארץ-ישראל. מלחמת העצמאות שהתלקחה למחרת ההכרזה באו"ם מיום כ"ט (29) בנובמבר 1947 על חלוקת ארץ-ישראל המערבית והקמת שתי מדינות: ערבית ויהודית כבר הייתה בעיצומה בגלל הסירוב הערבי על עצם הקמת המדינה היהודית. הנחתת תוקנה ושופצה ואף ניתן לה שם חדש: "אלטלנה" (נדנדה באיטלקית) על-שם כינויו הספרותי של זאב ז'בוטינסקי (1880 - 1940). היא נשלחה על-ידי 'הוועד העברי לשחרור האומה' שקם בשלהי 1944 בארה"ב ביזמת פעילי האצ"ל, ליעדים חדשים: לסייע לצבא המדינה שזה עתה קמה, להדוף את פלישת צבאות ערב הסדירים של מצרים, סוריה, עבר הירדן, לבנון, עיראק ויחידות סדירות וסדירות למחצה ממדינות ערב האחרות. 940 לוחמי הארגון הצבאי הלאומי (האצ"ל)

גדשו את סיפונה בנמל מארסיי, צרפת. היו אלה, עולים, מתנדבים, גברים ברובם וגם נשים. חלקם הגדול שרידי שואה שעברו את הגיהינום של רדיפת הגרמנים ועוזריהם בגטאות, בחדרי העינויים של הגסטאפו, בקרונות המטען, במחנות הריכוז ובתשלובת המוות, בעינויים, בקרבות של הפרטיזנים ובשדות המערכה. אלה איבדו את כל היקר להם ברכוש ובעיקר בנפש. מה שנותר להם היא האמונה בגאולת עם ישראל במולדתו. הם שאפו להגיע לארצם המובטחת שרובם רק שמעו עליה, או התפללו אליה. אולם האנייה על תכולתה באמצעי מלחמה מתקדמים, חלקם שטרם היו בידי הצבא שזה עתה קם ועל מקצת מטענה האנושי סומנה כיעד לטיווח תותח וכלי נשק קטלניים.

על האנייה הוטענו 5000 רובים בריטיים, 3000000 כדורים לאותם רובים, מקלעי ברן, 250 תמ"ק 'סטן', 150 מקלעי 'שפנדאו', 50 מרגמות "3, 5000 פצצות מרגמה. עיקר הנשק סופק באדיבות ממשלת צרפת בהוראתו הישירה של שר החוץ של הרפובליקה ז'ורז' בידו, בעקבות סיכומים אליהם הגיע עם שמואל אריאל, נציג האצ"ל בצרפת. על סיפונה היו גם זחלמים. הייתה זו אניית נשק שרבים ראו בה גם אניית ישע. היא טובעה בנסיבות טרגיות. דוד בן-גוריון, מי שהיה ראש הממשלה (הזמני) ומחזיק תיק הביטחון, הורה לתפסה ועל פתיחה באש לעברה.

"אלטלנה" הגיעה ארצה על-פי הוראת הממשלה הזמנית

עוד ב-15 ביוני 1948, ביקשו נציגיה הרשמיים של הממשלה הזמנית להביא את האנייה ארצה. מקום עגינתה נקבע בחוף כפר ויתקין. סוכם על הקצאת 20% של המטען לגדוד האצ"ל בירושלים (בירושלים טרם הוקם צה"ל). כן לא נאסר על חברי האצ"ל להגיע לחוף כדי לפרוק את הנשק ולסייע בהורדת הנוסעים. אל החוף הגיעו, בידיעת הממשלה הזמנית ובהסכמתה, כמאה אנשים ללא נשק, בחלקם סבלים ונהגי משאיות. "שום חייל מגדודי האצ"ל בתוך הצבא לא הוזמן לכפר ויתקין. שאר הנשק הוצע על-ידי נציגי האצ"ל לחלק לגדודים המורכבים מלוחמי האצ"ל בתוך הצבא". באותה שעה כבר הוקמו שני גדודים של האצ"ל בתוך הצבא (גד' 57 בחטיבת "גבעתי", גד' 35 בחטיבת "אלכסנדרוני") מתוך שישה בתכנון. דרישה זו עלתה מתוך המציאות שלא ניתן לגדודי האצ"ל בתוך הצבא נשק ראוי לשמו. אולי, בגלל המחסור באמל"ח של המדינה בימיה הראשונים עד לבואה של "אלטלנה". הצעה זו נדחתה על-ידי נציגי הממשלה הזמנית. לפי בגין, "ומשלא הגענו להסכם בנקודה זו, היחידה של הוסכמה, שוב נאמר לי (לבגין) בטלפון, על ידי נציגו המוסמך של שר הביטחון (דוד בן-גוריון): אנו מושכים את ידינו מכל עזרה בהורדת הנשק. לא נאמר: אם כך, אנו מבטלים את הסכמתנו לבואה של האנייה, שהיתה עדיין מהלך ימי שייט מן החוף; או, אם כך, אל תבואו לכפר ויתקין, הצבא יגיע לשם ויטפל בפריקה... אתם, נאמר לנו, יכולים לפרוק, אנחנו לא נעזור לכם. "הקשר נמשך. לא של אצ"ל נגד הממשלה אלא להיפך". מכול מקום, במשך הלילה הורדו תשע מאות העולים שהגיעו על סיפונה של אניית הנשק ונשלחו למקומות קליטה תחת פיקוחם של נציגי הממשלה הזמנית. כן פרקו הסבלים והחברים שהגיעו לסייע בפריקה נשק וציוד רב. כל מה שנפרק סודר על החוף. אף לא ארגז תחמושת אחד, או כלי נשק נלקח מהחוף. בגין אף הדגיש, כי "שום איש אצ"ל לא פתח באש, לא בכפר ויתקין ולא בחוף תל-אביב, מול

אותו רחוב פרישמן. בשני המקומות, ובאחרים, נפתחה אש קטלנית עלינו, על אנשי אצ"ל בלא אזהרה מוקדמת". (מנחם בגין, "פרישה, סיזון, אלטלנה", תנועת החרות - מח' ההסברה (1971); "מעריב", 'תשובה למר בן-גוריון ולשר גלילי', 1 באוקטובר 1971).

מלכודת המוות נפרשה על-ידי בן-גוריון ועושי דברו בשלב בו הורדו הבאים על "אלטלנה" ונפרקו ארגי התחמושת ואמצעי הלחימה במעגן כפר ויתקין. וכך סיפר בגין שהיה נוכח בשטח: "משהותקפנו לפתע על ידי גדודים שלמים, נמסר לי, כעבור זמן, אולטימטום לעשר דקות (רגעים). הוא נחתם על-ידי קצין (דן אפשטיין-אבן). הוא לא נוסח על ידו. ביקשנו בירור עם נציגי הממשלה. קיבלנו סירובים". הואיל ובעשר דקות לא ניתן היה להסדיר דברים, הפליגה האנייה לעבר קטע החוף של תל-אביב. "משהגענו לחוף תל-אביב אחר חצות," סיפר בגין, "נתקבלנו ביריות. לא השיבונו באש. המתנו עד למחרת היום. החוף הוקף חיילים עברים. הודענו להם וחזרנו והודענו, כי בשום תנאים לא נפתח עליהם באש. קראנו אליהם שלא יפתחו גם עלינו באש. אבל הם פתחו באש והסוף ידוע על אף שניסו לטשטשו ולהדביק לקרבן כוונות נסתרות..." אש אחזה באנייה וצרורות נורו לעבר הפצועים ולעבר אלה שנחלצו מהאש ושחו במים. האש לא פסקה עד אשר קטלה גם כמה מאלה שהגיעו בשחייה אל החוף.

בתוככי האש והעשן נחלצו בחורים מן החוף למבצעי הצלה נועזים. ואכן, רבים ניצלו אך רבים אחרים נפצעו. בכל אותה פרשת הדמים שהתחוללה זה שלושה ימים נהרגו שישה עשר לוחמים. אנשי "אלטלנה" גילו גם בתוככי האש והעשן של שנאת חינם יוקדת, עמידה במבחן הגדול של קיום הצו העליון - לעולם לא מלחמת אחים. הם גם עמדו במערכה החיצונית. על אף "קבלת הפנים" החמה, התנדבו לשורות צה"ל ונשלחו לחזיתות המלחמה. ג'ו כהן מפילדלפיה, נתנאל קשמן מלונדון וצבי קרינסקי מברית המועצות, נפלו במערכה על קדושת ירושלים. רפאל קירש, שלמה פישר ושלמה שרייבר, נפלו במערכה על שחרור הנגב, במשלט "הגשר". שלמה שרייבר לא הותיר במותו אפילו תצלום. רפאל קירש הותיר שיר - "שיר אלטלנה" - שכתב בדם לבו ונתן ביטוי לכל הטוב והנאצל שבנפש הלוחם העברי. חברם לאנייה אברהם סטבסקי, שהיה מעורב במערכת שנאה כלפיו וכלפי חבריו חמש עשרה שנים קודם לכן בפרשת ארלוזורוב, שראשיתה באותו קטע החוף של העיר העברית, נפצע פצעי מוות מאש של יהודים. הוא האיש שעשה להצלת אלפי יהודים במבצעי ההעפלה של "אף-על-פי" ערב מלחמת העולם השנייה, במהלכה ולאחריה, נפל גם הוא קרבן לשנאת חינם.

במבט לאחור, לא יישכח חלקם של אנשי "אלטלנה" במערכה לעצמאות עם ישראל בארצו. בטרם עלתה באש, העניקה "אלטלנה" למדינה בשחר עצמאותה כאלפיים רובים חדישים, כמיליון כדורים 303, כ-250 'ברנים' ומכונות ירייה. חלפו ארבעים שנים מאז אותו אירוע טראומטי וקרבנות אניית הנשק של האצ"ל הוכרו על-ידי המדינה לה היו נאמנים עד כלות כחללי צה"ל. סמל צה"ל, בשורותיו רצו ללחום מלחמת עמם, נחקק על מצבותיהם. במקום סמוך לאירוע הדמים בחוף תל-אביב, הוקמה אנדרטה לזכרם. גם הם אותם הגיבורים עליהם אמר מפקדם מנחם בגין ביום השנה לפטירתו של אבי המרד זאב ז'בוטינסקי שהאנייה נקראה על שמו: ..."בדמם הצמיחו את עץ החופש לעמם, ובגופם סללו בפניו את הדרך אל ראש ההר". זכרם נצח!

מרכבת המוות לאניית הישע - מטרבלינקה ל"אלטלנה"

סיפורו של צבי בלוטמן, חבר בית"ר והאצ"ל מעולי "אלטלנה"

סיפורו של צבי בלוטמן (כ"ג בתשרי תרפ"ג/15 באוקטובר 1922 - ז' בחשוון תשס"ו/9 בנובמבר 2005) הוא סיפור של בן דור ששרד את גיהינום השואה, ראה ולא פעם אחת את המוות לנגד עיניו, וזכה לראות את חופי המולדת המובטחת מעל סיפונה של "אלטלנה", אניית הנשק של האצ"ל. על מה שהיה אצור בלבו השותת דם העלה על הכתב בספר זיכרונותיו, "מרכבת המוות לטרבלינקה - ל"אלטלנה" (בעריכת י' קיסטר, הוצאת העמותה להפצת תודעה לאומית, ת"א תש"ן-1990). ח"כ ד"ר אליהו בן אלישר, יו"ר ועדת החוץ והביטחון של הכנסת, כתב ב'מבוא', כי סיפורו של בעל העדות, מצביע על גורלו של דור שלם. כאשר כוס התרעלה כבר שתויה עד תומה ושחר החופש מפציע, רואה המחבר את חוף המבטחים של ארץ-ישראל מעל סיפונה של אניית הנשק והישע של "אלטלנה". "בארץ-ישראל המשתחררת מתקבלים הוא וחבריו במטח של מלקות חדשות. אחרי עמלק בא קין" (שם, עמ' 9).

בלוטמן איננו היסטוריון. אין הוא נכנס לפולמוס ההיסטורי בסוגיה זו. הוא ראה לנכון לסיים פרק זה בחייו, שהוא סגירת מעגל ופתיחת מעגל חדש בשורות "שיר אלטלנה", שנכתב בדם לבו של לוחם האצ"ל רפאל קירש הי"ד, ניצול השואה, חניכו בווילה פאראגאנה (איטליה), שנפל בשורות צה"ל במלחמת העצמאות יחד עם עוד שני חבריו ל"אלטלנה" (שלמה פישר ושלמה שרייבר הי"ד), בקרב על שחרור הנגב, ליד משלט "הגשר".

רפאל קירש

שיר "אלטלנה"

אֲנַחְנוּ יָצָאנוּ לַדֶּרֶךְ
לִלְחֹם וְלִסְבֹּל בַּעֲדֶךָ
הֵבֵאנוּ אֶת רוּחַ הַמֶּרֶד
אֲנִית נָשֶׁק לְשִׁחְרוּרֶךָ

שָׁנִים אֲרֻכּוֹת בְּאֵירוֹפָּה
עָמְלָנוּ לְלֹא הַפְסָקָה
וְאֶת פְּרִי עֲמָלֵנוּ אַלְטָלֶנָה
הֵבֵאנוּ בַּעֲדֶךָ מְדִינָה

וְאֵיךְ שֶׁקִּבַּלְתֶּם אוֹתָנוּ
בֵּאלֹהִים! לְעוֹלָם לֹא נִשְׁכַּח
עַל אַחִים חַיָּלִים חֲלָמְנוּ
וְנִתְקַלְנוּ בְּאֵשׁ הַתּוֹתָח

וְאִם כִּי אַלְטָלֶנָה נִטְבְּעָה
זְקֹפוּ רָאשֵׁיכֶם חַיָּלִים
לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הַשְּׁלֵמָה
לַעַד נִשְׁאַר נֶאֱמָנִים.

רפאל קירש הי"ד, עולה אלטלנה,
— נפל בקרבות תש"ח לשחרור הנגב

על השפל בחוף כפר ויתקין

סיפורו של יחיאל קדישאי ("שמעון")

על שהתרחש בחוף כפר ויתקין העיד יחיאל קדישאי (1923 - 2013), חבר בית"ר והאצ"ל, שזה עתה ירד עם מאות הלוחמים מסיפונה של נחתת הנשק "אלטלנה", שכוונה על-ידי משרד הביטחון לפריקת מטענה היקר בחוף כפר ויתקין. יחיאל עשה באירופה במדי הצבא הבריטי ובתום המלחמה העולמית השנייה פעל מטעם האצ"ל במחנות של שארית הפליטה.

על החוף הייתה התרגשות גדולה. "אלטלנה" הביאה על סיפונה למעלה מ-930 לוחמים, רובם ניצולי שואה ומיעוטם מתנדבים, שבאו להצטרף לצבא המדינה העברית שזה עתה קמה והייתה נתונה בהדיפת צבאות ערב הפולשים. האנשים שהיו על החוף טרם התוודעו לתכנית שנרקחה בישיבת הממשלה הזמנית. לילה עטה על החוף הרוחש פעילות אור ליום שני, י"ד בסיוון תש"ח (21 ביוני 1948). אל החוף הגיע מנחם בגין, מפקד האצ"ל, שחייליו כבר השתלבו בגדודי צה"ל, למעט הגדוד בירושלים שגורלה נחרץ על-ידי העצרת הכללית של האו"ם להיות מחוץ למדינה היהודית, ואילו הממשלה הזמנית טרם החליטה דבר לגבי מעמדה. במגילת העצמאות אף התעלמו ממנה כליל. שמה של עיר הנצח נפקד מאותה מגילה היסטורית. חידוש עצמאותנו בארץ ישראל ללא ירושלים. על החוף נמסר לבגין "אולטימאטום" שנדפס במכונת כתיבה בחתימת מפקד חטיבת "אלכסנדרוני" דן אפשטיין (אבן) ובו נצטווה "להיכנע בתוך עשרה רגעים". בגין כינס את אנשיו על החוף כדי לעדכן אותם על ה"אולטימאטום" שקיבל ולהנחותם לגבי ההמשך, שלפתע נפתחה לעברם מכיוון בתי הכפר אש צולבת. האנשים טרם הפנימו שהיורים לעברם הם יהודים והשתטחו על הקרקע. על מה שעבר עליו באותם רגעים מצמררים סיפר לסופר מנחם מיכלסון, מחבר הספר "יד ימינו" - הביוגרפיה של יחיאל קדישאי, מזכירו ואיש סודו של מנחם בגין, הוצאת גפן, ירושלים 2013 . על ספר זה זכה המחבר ב"פרס ז'בוטינסקי לספרות ולמחקר" לשנת תשע"ה. וכך נכתב, בין השאר, בפרק א' "בשפל ובגאות":

"ליד יחיאל מצא מחסה גם שלמה 'שלוימלה' קוטנובסקי, בן 20, יליד ורשה, אחד מחניכיו במחנות שארית הפליטה באיטליה. הוא שרד את הסבל ואת הייסורים שבמחנות וחידש במחנות העקורים באוסטריה ובאיטליה את קשריו עם בית"ר, התנועה שבה היה חבר מגיל 10. בהמשך הצטרף לשורות האצ"ל. לפתע, שמע יחיאל את שלוימלה גונח. הוא הסב אליו במהירות את ראשו וראה אותו מתקפל ומתפתל מכאב. .... היריות המשיכו וניתכו מעל ראשי המותקפים, איש לא יכול

היה להושיע את הפצוע. דמו ניגר כמים. אפילו חוסם עורקים לא היה בידי חבריו כדי להצילו, וגם לו היה לא יכלו לגשת אליו. הוא איבד דם רב. הכרתו התערפלה והלכה עם בוקר נפח את נשמתו" (שם, עמ' 2 - 3).

על התרחיש ההזוי בחוף תל-אביב

שלום נחמיאס, חבר פלמ"ח: "יש לי אחים באצ"ל ויכול להיות שהם נמצאים שם. מה אתם רוצים שאהרוג אותם?!"

שלום נחמיאס (1930 - 2014), אחיו הצעיר של יוסף (יוסקה) נחמיאס, שירת בפלמ"ח. הוא נמנה על הכוחות שהובאו לחוף תל-אביב כדי לפתוח באש על "אלטלנה", אניית הנשק של האצ"ל, שהובאה ארצה בהוראת משרד הביטחון. הוא לא ידע באותו שלב, שאחיו יוסקה וגיסתו יפה, רעייתו של יוסקה, עלו על האנייה בחוף כפר ויתקין יחד עם מפקדם מנחם בגין בתום אותו מסדר של חברי האצ"ל על החוף בשעה 17:30 לערך של יום שני, 21 ביוני 1948. אבל משהו בלב ניבא לו תרחיש הזוי ומסוכן. בריאיון ליומון "ידיעות אחרונות" מיום 23 ביוני 1998, סיפר כי היה עם הפלוגה שלו בגבעת חיים כאשר הורו לו ולחבריו לפלוגה להגיע לחוף (תל-אביב) לעצור אנייה עם נשק. "שאלתי של מי האונייה הזאת?". "סתם אנייה, ענו לי." "איזו אנייה? - התעקשתי. בסוף אמרו לי שמדובר באונייה של האצ"ל. אמרתי שבשום אופן לא אוכל להלחם נגדה. יש לי אחים באצ"ל ויכול להיות שהם נמצאים שם. מה אתם רוצים, שאהרוג אותם? שאח יירה על אח?"... ואכן, רחשי לבו ותחושותיו לא בגדו בו. יוסקה אחיו וגיסתו יפה היו עליה והגישו עזרה ראשונה תחת אש תופת לנפגעים. בהמשך פעלו לחילוצם. גם פעולה זו נעשתה תחת אש.

על תשובתו המסויגת של שלום "לעצור אנייה עם נשק" - לפתוח באש - הוא נעצר, נשפט בבית-דין צבאי ונכלא. "הביאו אותנו בפני שלושה שופטים... שאלו אותי 'אתה מוכן למות למען ארצך? להלחם באויבי המדינה?' אמרתי להם, שהאצ"ל ולח"י הם לא אויבי המדינה. אחר כך שחררו אותנו"...

סגירת מעגל: על אהבת אחים ועל אחדות העם - גאוותנו

אליהו לנקין ("בנימין"), מפקד "אלטלנה", אניית הנשק של האצ"ל

אליהו לנקין (1914 - 1994), עשה דרך ארוכה להגשים את אהבתו לרעיון הציוני ולמולדתו. נולד בקיסרות הרוסית, נעוריו עברו עליו בחבל מנצ'וריה, סין, בה היה קצין נציבות בית"ר בסין וחבר מערכת "הדגל". מסין עשה עלייה בגיל תשע עשרה לארץ-ישראל. היה חבר פלוגות הגיוס של בית"ר בראש פינה, בחדרה, בחיפה ובזיכרון יעקב. בפרק זמן זה הצטרף לאצ"ל, התמסר לקליטת העולים שהגיעו לחופי המולדת במבצעי "אף-על-פי". במאורעות הדמים של תרצ"ו - תרצ"ט (1936 - 1939), התגייס לחיל הנוטרים ונטל חלק בהגנת היישוב העברי. ערב פרוץ מלחמת העולם השנייה נשלח מטעם האצ"ל לפולין להשתתף בקורס צבאי בהדרכת קצינים ומפקדים מצבא פולין. עסק בהקמת גרעין ההתיישבות של בית"ר בתל-צור. עם הפילוג (השני) בשורות האצ"ל חבר ללח"י, אך מיד חזר לאצ"ל. לאחר שמנחם בגין, קיבל את הפיקוד על האצ"ל ויצא למלחמה במנהל הבריטי בארץ-ישראל - "המרד" - היה לנקין חבר המפקדה. כן מילא תפקידים חשובים בהיותו מפקד מחוז תל-אביב ומפקד מחוז ירושלים של האצ"ל. השתתף במספר פעולות מסוכנות נגד יעדים שלטוניים של ממשלת המנדט ועלה לדרגת "גונדר א'". בתקופת ה"סזון" ("הגדול") נעצר על-ידי השלטונות ונכלא בבתי הסוהר של ירושלים ועכו. ב-9 בינואר 1945 הוגלה במשלוח המוטס השלישי על-ידי השלטונות הבריטיים למחנות המעצר באפריקה. אולם לא לוחם כמוהו יישב במעצר ללא ניסיון בריחה אל החופש...

לאחר עשרה חודשים ברח ממחנה המעצר באריתריאה יחד עם יעקב גורביץ, בנימין זרעוני ורחמים מזרחי. מסתור מצא בבירה אסמרה. משם הבריח את הגבול לאתיופיה. נעצר על-ידי השלטונות המקומיים, אך שוחרר לאחר כמה חודשים. בשלהי 1946 השיג רישיון כניסה לג'יבוטי (סומליה הצרפתית). זמן קצר לאחר מכן הגיע בניירות מזויפים לפריז, צרפת. בעיר זו קיבל את הפיקוד על אניית הנשק "אלטלנה". בארץ נעצר שוב על-ידי שלטונות ישראל העצמאיים ונכלא בכלא בית שאן. עם שחרורו התגייס לצה"ל, סיים קורס קצינים, היה מג"ד בתותחנים, נבחר לכנסת הראשונה מטעם תנועת החרות. למד משפטיים והוסמך כעורך-דין, כיהן בתפקיד מבקר ונציב תלונות הציבור הראשון בלשכת עורכי הדין בישראל, ממניחי היסוד לרשות השידור, חבר הוועד המנהל הראשון, שגריר ישראל בדרום אפריקה, יקיר העיר ירושלים. אלה מקצת תחנות חייו של מי שהיה מפקד "אלטלנה". אדם משכיל, בעל תושייה, איש ציבור רב פעלים וישר-דרך, מדוד בלשונו. בספרו, "סיפורו של מפקד 'אלטלנה'", (הוצאת 'הדר', תל-אביב 1967), כתב: "שנאת אחים

העבירה את בן-גוריון על דעתו. איני יודע איזו כמות אהבה היתה בלבו, אבל שהוא ידע לשנוא למדנו כולנו, ולא רק אנחנו - תלמידי ז'בוטינסקי, אלא אפילו חבריו למפלגה ולדעה". לאחר עשרות שנים, כאשר קרבנות "אלטלנה" הוכרו כחללי צה"ל וסמל צה"ל בשורותיו רצו ללחום מלחמת עמם וחלקם הגדול אף לחמו בשורותיו, נחקק על מצבותיהם, קיימה מליאת הכנסת דיון מיוחד באירוע זה - כ"ג בסיוון תשמ"ט (26 ביוני 1989). הייתה זאת הכנסת השתים-עשרה בימי ממשלת האחדות הלאומית בראשותו של יצחק שמיר (הליכוד) בה כיהן רא"ל (מיל') יצחק רבין ("העבודה") בתפקיד שר הביטחון. באולם שאגאל של הכנסת בירושלים התקיים מפגש חגיגי של עולי "אלטלנה". עו"ד לנקין נתכבד לשאת דברים. וכך אמר, בין השאר: "מנהיגי מחנה 'השמאל' לא הסתפקו בוויכוח רעיוני עם יריביהם מהמחנה הלאומי, אלא פתחו במאבק אלים נגדם." לדבריו, "כל המו"מ הצטמצם לדרישת המפקד דן אבן (מח"ט "אלכסנדרוני") בנתניה, להיכנע בחוף כפר ויתקין ולמסור לידיו את הנשק תוך עשר דקות ('עשרה רגעים')". הוא חתם את דבריו: "באנו כפטריוטים ונהגנו כפטריוטים על אף קבלת-הפנים לה זכינו. מנענו מעמנו בשחר עצמאותו מלחמת אחים, כפי שהיה ברוב המדינות והעמים שהגיעו לעצמאות מדינית. על כך גאוותנו!" ("אלטלנה" - לעד נשאר נאמנים, הכנסת מחזירה חוב של כבוד, בעריכת י' קיסטר, העמותה להפצת תודעה לאומית, ת"א תש"ן - 1989).

על סירוב פקודה של טייסים - יהודים ולא יהודים

מאת יוסי קר

הטייס בוריס סניור: **"הזעם עלה וגאה בי; לא! לעולם לא אוכל להפציץ את אחיי היהודים"**

בוריס סניור (1924 - 2004), ציוני מנעוריו בדרום אפריקה, טייס קרב בחיל האוויר המלכותי במלחמת העולם השנייה, שחבר אל שורות האצ"ל באירופה מתוך רצון לנקום בגרמנים שביצעו פשעים נגד בני עמו והאנושות במלחמת העולם השנייה. סניור סיפר על מעורבותו בפרשת "אלטלנה". לדבריו, על אף היותו חבר אצ"ל, לא היסס להתנדב לשירות האוויר של ה"הגנה" יחד עם עזר ויצמן, חבר נוסף אותו הכיר בפריז וצירפו ל'ארגון'. סניור היה ראשון המתגייסים בין מתנדבי מח"ל (מתנדבי חוץ-לארץ) שבאו לסייע ליישוב היהודי בשחר עצמאותו. לימים, טייס בטייסת 101, מפקד "שדה דב" וסגן מפקד חיל האוויר; ובנסיבות החיים אף מחותנו של יצחק רבין, מי שניהל את המערכה על חוף תל-אביב להטבעת "אלטלנה". לימים, רמטכ"ל צה"ל, ראש הממשלה ושר הביטחון, בתוקף נישואי ביתו אילת עם יובל, בנם של לאה ויצחק רבין. וכך כתב סניור בספרו "שמים חדשים", (זמורה-ביתן, מוציאים לאור, ת"א 1998). בהיותו במלון "ירדן", בתל-אביב, נתקבלה עבורו קריאה בהולה מהמטה הכללי להכין שלושה מטוסים להפציץ את "אלטלנה". "ההוראה גרמה לי ייסורים עזים; מצד אחד היה ברור שעלי למלא אחר פקודות מפקדיי, ומצד אחר שום כוח שבעולם לא היה יכול לאלץ

אותי להפציץ את הספינה על נוסעיה היהודים (רק לאחר זמן גיליתי שמפקד 'אלטלנה' היה חברי הקרוב 'בנימין', אליהו לנקין, המפקד לשעבר של כוחות אצ"ל באירופה.)" בלית ברירה יצא סניור לאתר שני טייסים שהיו, לידיעתו, חברי אצ"ל, "מבלי שאיש ב'הגנה' ידע על כך". הוא היה שרוי במתח רב לגבי מה יעשה ברגע שיקבל פקודה להפציץ מהאוויר את אניית הנשק. אף בחן החטאה מכוונת של המטרה, או אף חבלה במטוס טרם המראתו. ההוראה הגיעה לאחר שעה, ובאי רצון הסכים רק לחוג מעל ספינת הנשק ולהבזיק באורות הניווט. כשחג מעל הספינה, הרהר בחבריו שעל סיפון הספינה ועל אלה שעל חוף הים, מכותרים על-ידי חיילי צה"ל. "האם נגזר גורלם דווקא ברגע ניצחונם, משהצליחו להגיע לחופי ישראל עם תגבורת של נשק ולוחמים, שכה היינו זקוקים להם? הזעם עלה וגאה בי; לא! לעולם לא אוכל להפציץ את אחיי היהודים" (עמ' 130). סניור לא היה טייס בודד בנושא זה של התנגדות להפציץ אניית נשק עם מטען חי של יהודים. גם טייסים אחרים, לרבות טייסים לא יהודיים. עדותו של אחד מהם, לויט גורדון, פורסמה בספרו "גוי של שבת " בהוצאת "מערכות", תל-אביב 1989.

סגן מפקד חיל האוויר שאל את הטייס לויט גורדון: **"מה תהיה תגובתך אם אדרוש ממך להרוג יהודים?"**

גורדון העיד, כי "בשבת, ב-19 ביוני 1948, נדרשתי באופן דחוף להיימן (שמיר), סגן מפקד חיל האוויר הישראלי. שאלני היימן שמיר: 'מה תהיה תגובתך אם אדרוש ממך להרוג יהודים?' ביקשתי שיפרט. 'על ה'אלטלנה' להיכנע על קציניה ואם לא יש להטביעה! אתה רוצה שאהיה הגוי של שבת שלכם? שאלתי. 'בערך כן', השיב היימן. תפקידי נגמר בזה שבכפר ויתקין 'אלטלנה' עזבה ונעה בכיוון תל-אביב. עשרות נהרגו בתל-אביב* והם נקברו בבית הקברות הצבאי. אני תוהה מה נכתב על המצבות?". ואכן, כל הטייסים שהגיעו ארצה באמצעות מח"ל (מתנדבי חוץ לארץ), יהודים ולא-יהודים, גילו רמה מוסרית גבוהה הראויה לציון. כך גם נכתב בספרו של צבי דרז'נין, "הימן שמיר: האיש והתקופה" (הוצאת זמורה, ביתן, מודן, תל-אביב 1980). "שמיר (שכטמן - י"ק), טייס קרבי, ממקימי חיל האוויר, היה פעיל ב 'הגנה'. ניסה, ללא הצלחה, לגייס בקרב אנשי מח"ל טייסים שיפעלו נגד 'אלטלנה' " (עמ' 73 - 76).

עדותו של ד"ר שלום וייס, רופא אניית חיל הים 'ק-18': **הייתה מלחמת אחים בים**

"עם הגיעה לתל-אביב, נפתחה על 'אלטלנה' אש חזקה, ומהאנייה 'ק 18' בה שימשתי כרופא יכולתי לראות שעל סיפון האנייה הופיע דגל לבן - סימן כניעה. על 'אלטלנה' פרצה אש וחלק מאנשיה קפצו המימה. למרות זאת האש מהחוף לא פסקה. אין זה תואם את האמת שרק ירו מהתותח בחוף על מנת להפחיד את אנשי 'אלטלנה' ולהכניעה, אלא היתה זו ממש מלחמת אחים בים, ואני ראיתי זאת במו עיני" ("מעריב", 29 באוגוסט 1971).

* על חוף תל-אביב נהרגו 10 לוחמים משורות האצ"ל

- הכרזה והתצלומים באדיבות מכון ז'בוטינסקי, תל אביב -

בעריכת יוסף קיסטר | הוצאה לאור: ברית חיילי האצ"ל
בית ז'בוטינסקי, רחוב המלך ג'ורג' 38, תל אביב
סיון ה'תשע"ה, יוני 2015